

”Pojkar ska vara tuffa och visa att de varit med om en biltvätt”

(Martin 4 år)

Könsmönster och könsföreställningar i förskolan

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING s 3

1. INLEDNING s 4

1.2 Bakgrund s 4

2. SYFTE/MÅL & FRÅGESTÄLLNING s 6

3. MATERIAL/METOD s 7

3.1 Avgränsning s 7

3.2 Bortfall s 7

4. RESULTAT s 8

4.1 Traditionella könsmönster/könsroller s 8

4.2 Könsföreställningar s 11

4.3 Fritidspedagogen s 12

4.4 Förskolebarnet s 13

5. ANALYS s 15

6. KÄLLFÖRTECKNING s16

7. BILAGOR s 17

Sammanfattning

Följande projektarbete kommer att handla om könsmönster och könsroller i förskolan. Undersökningar inom detta har skett på tre förskolor inom Kävlinge Kommun. Pedagoger och barn har intervjuats om könsföreställningar och könsroller/könsmönster. Syftet var att komma fram till vilka föreställningar som förskolebarn har samt hur de resonerar kring begreppen pojkar och flickor. Jag var också intresserad av hur pedagogerna tyckte man skulle bete sig mot pojkar respektive flickor. Jag kom fram till att många traditionella könsmönster som att pojkar är bråkigare och busigare och att flickor är lugnare samt mer hjälpsamma finns i dagens förskolor. Föreställningar om könen fanns det också många bland barnen speciellt att flickor skall vara lugna och fina. Pedagogerna tyckte de flesta att man inte skulle behandla barn efter kön men intressant var att de ändå tyckte att vissa situationer kunde kräva det.

1. INLEDNING

När jag var liten älskade jag rosa och jag lekte alltid med Barbiedockor. På dagis brukade jag leka affär tillsammans med de andra flickorna medan pojkarna klättrade i träd och byggde kojor. Att detta var stereotypa könsmonster tänkte jag aldrig på som liten. Nu lite äldre och lite klokare har jag börjat fundera mer kring området, könsmonster och könsroller och jag har uppmärksamma hur samhället delar upp vår framtid, barnen i könsrelaterade roller. Detta har jag bland annat observerat ute i näringslivet där leksaksbutiker delas in i två avdelningar, en flickavdelning och en pojkavdelning. Dockor, prinsessprylar och pysselprylar är exempel på leksaker som flickor erbjuds att leka med. Pojkar däremot ska leka med pistoler, svärd, tv-spel och bilar. Klädes och möbelhandeln är andra exempel på dem som gör en indelning av traditionella könsroller. Ikea, ett av Sveriges största möbelvaruhus bygger upp särskilda flickrum och pojkrum för visning. Då kan man fråga sig hur mycket av denna indelning som sätter sig i barnens tankar? Jag bestämde mig för att undersöka detta och var vore lämpligare än i förskolan där barnen tillbringar större delen av dagen.

1.2 Bakgrund

En könsroll är en ” sammanfattande term för socialt och kulturellt betingade skillnader mellan könen vad avser beteende, värderingar, normer, föreställningar”. (Nationalencyklopedin) Exempel på könsroller är; kvinnor ska vara hemma med barnen, män ska försörja familjen, flickor ska inte vara bråkiga etc. Exempelen är alla traditionella könsroller som vi flesta har hört talas om och som läroplanen för förskolan idag säger skall motverkas.

” Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Förskolan skall motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar skall i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller.” (Lpfö 98)

Enligt läroplanen skall också könsmonster som till exempel att bara flickor leker med dockor och att pojkar leker med bilar försöka ändras och inte förstärkas. Oavsett kön skall de få möjlighet att prova vad de vill och inte utsättas för andras könsföreställningar. Eftersom

människor påverkas av andras förväntningar och synsätt är könsföreställningar viktiga att upplysa om för att förstå varför vissa beteenden skapas.

Jag har valt att definiera begreppet könsföreställning som en åsikt om hur någon av ett visst kön bör vara, men som inte är av naturen given eller bevisad sann. Det är denna innebörd begreppet kommer att ha när ni läser mitt arbete.

2. SYFTE/MÅL & FRÅGESTÄLLNING

Syftet med detta arbete är att undersöka vilka könsföreställningar som förekommer bland förskolebarn samt vilka könsmönster man kan finna bland dagens förskolebarn. Jag vill också undersöka om förskolepedagoger gör skillnad mellan pojkar och flickor.

Målet är att få en bild av hur förskolebarn resonerar kring begreppen pojke respektive flicka samt få en bild av hur förskolepedagogen tänker kring begreppen.

Frågeställningarna jag valt arbeta utifrån är:

1.1 Vilka könsföreställningar förskolebarn har idag?

1.2 Vilka könsmönster man finner bland dagens förskolebarn?

1.3 Hur förskolepedagoger uttalar sig om flickor respektive pojkar?

3. METOD/MATERIAL

För att undersöka mina frågeställningar kommer jag att intervjua personal samt förskolebarn. Jag tänker använda mig av två olika metoder för materialinsamlandet.

(i) Frågenkät

(ii) Intervju

Förskolepedagogerna kommer få en frågenkät med 10 frågor som ska fyllas i enskilt och där de är anonyma. Frågorna har jag gjort så att missförstånd i minsta möjliga mån skall uppstå genom att utforma dem så tydlig jag kunnat och genom att ha färdiga svarsalternativ. På några frågor har den intervjuade personen större svarsutrymme för att kunna utveckla sitt svar.

Förskolebarnen tänker jag intervjua enskilt och jag kommer att ställa frågorna muntligt. Anledningen till denna uppdelning av intervju metod är att många av barnen på förskolan inte är läskunniga och då skulle en enkät knappast vara lämplig. Genom att intervjua barnen kan jag också hjälpa till att förklara om det är något barnen inte förstår. Här kanske jag måste omformulera ursprungsfrågan så att de förstår vad jag är ute efter.

3.1 Avgränsning

Jag har valt att undersöka mina frågeställningar på tre förskolor inom Kävlings kommun där jag kommer att intervjua förskolepedagogerna och de större förskolebarnen. Mitt mål är att intervjua lika många pedagoger som barn för att sedan kunna jämföra svaren. Jag tycker att ca 18 barn och lika många pedagoger är ett lagom antal att intervjua.

3.2 Bortfall

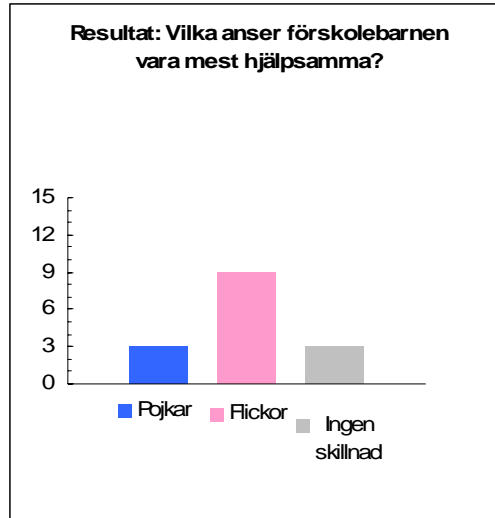
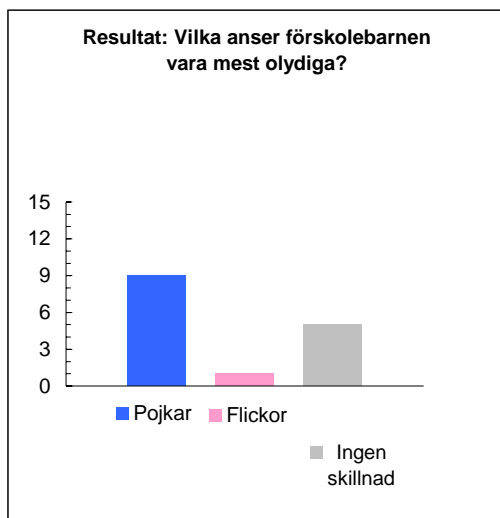
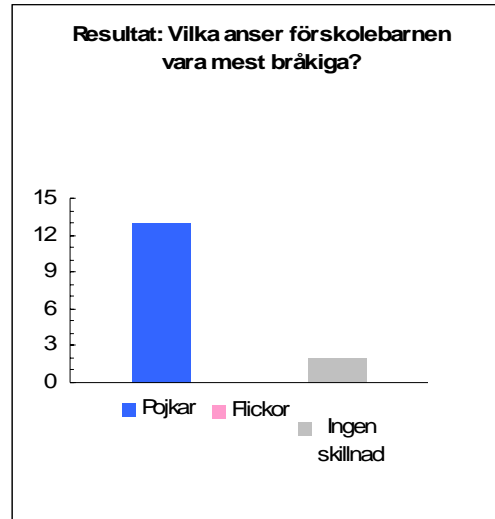
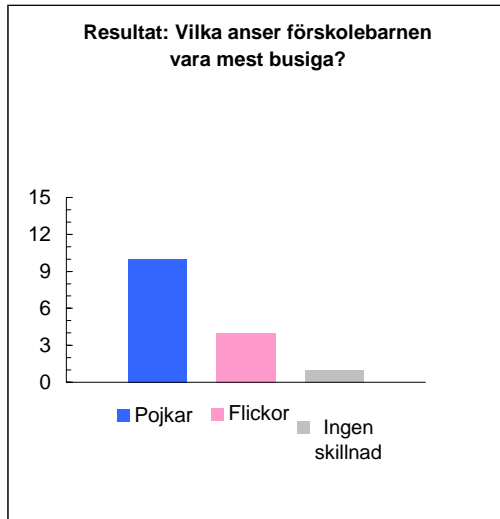
När jag var ute och genomförde mina intervjuer saknades många större förskolebarn därför blev antalet intervjuade barn bara 15 stycken istället för 18.

Några intervjuenkäter jag fick av pedagogerna saknade ifyllda svar på vissa frågor. I resultatdelen där jag valt att visa några resultat i diagram stämmer det totala antalet därför inte alltid.

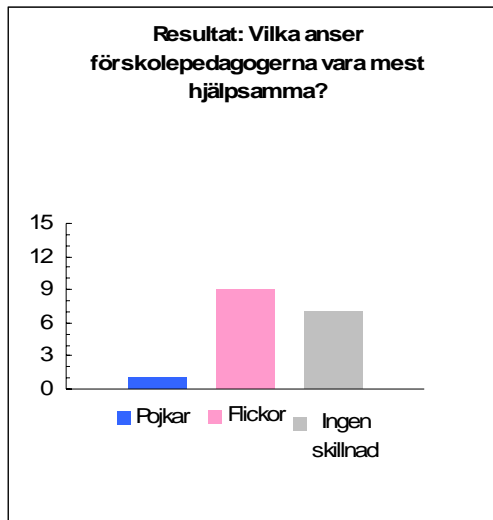
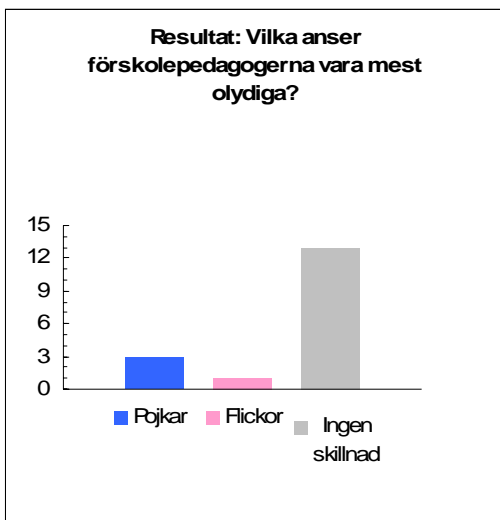
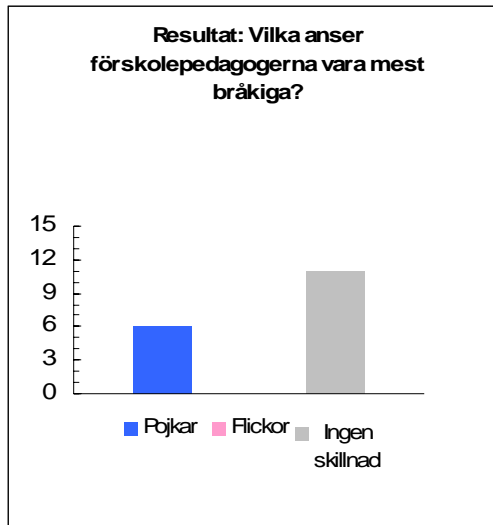
4. RESULTAT

4.1 Traditionella könsmönster/könsroller

Här nedan redovisar jag resultaten av de ställda frågorna gällande könsmönster/könsroller.

Här ser man att förskolebarn tycker att pojkar är mer busiga, bråkiga och olydiga än flickor. Men när det handlar om hjälpsamhet visar det sig att de tycker att flickor är mer hjälpsamma än pojkar. De traditionella könsmönsterna att pojkar är busigare och bråkigare samt att flickor är mer hjälpsamma framträder här.

Många av förskolepedagogerna tycker inte att det finns någon större skillnad i busighet, bråkighet och olydighet mellan pojkar och flickor. Men nästan en tredjedel anser att pojkar är mer busiga och bråkiga. Större delen av pedagogerna tycker att flickorna är mer hjälpsamma än pojkarna, men även här anser många att det inte är någon skillnad.

Nedan visas resultatet av frågor gällande könsmönster/könsroller ställda till både förskolebarnen och pedagogerna där siffran inom parentes visar hur många som angett samma svar:

Förskolebarnen svarar:

- ♂ Pojkar Jagar flickorna (2)
- ♂ Pojkar är mer störande (1)
- ♂ Pojkarna Leker med piratsaker (1)
- ♀ Flickor är duktiga (1)
- ♀ Flickor leker med princessaker (1)

Förskolepedagogerna svarar:

- ♂ Pojkar är mer aktiva (7)
- ♂ Pojkar är vildare (3)
- ♂ Pojkar är rörligare (2)
- ♂ Pojkar är mer högljudda (2)
- ♂ Pojkar är vågligare (1)
- ♂ Pojkar testar mer saker (1)
- ♂ Pojkar är mer aktiva ex bygga kojor, klättra i träd (1)
- ♂ Pojkar leker tuffare rollekar ex spindelmannen, tjuv och polis (1)
- ♀ Flickor är lugnare (5)
- ♀ Flickor pysslar mer (3)
- ♀ Flickor bryr sig mer om sitt utseende (3)
- ♀ Flickor retas mer (2)
- ♀ Flickor utesluter andra mer/kan inte leka med vem som helst (2)
- ♀ Flickor leker lugnare (1)

♀ Flickor är försiktigare (1)

♀ Flickor leker mer rollekar ex affär, konditori, mamma pappa barn (1)

○ Det finns ingen skillnad i beteende mellan pojkar och flickor (2)

Förskolepedagogerna tycker att pojkar är betydligt aktivare än flickor. Pojkar är även vildare, rörligare och högljuddare. Pojkar är mer vågligare än flickor och vågar testa mer saker. Förskolepedagogerna anser att flickorna är lugnare, de leker lunare och pusslar mer än pojkar. De retas mer och kan inte leka med vem som helst, de bryr sig mer om sitt utseende och är försiktigare. Dock finns det förskolepedagoger som inte tycker det är någon skillnad i hur pojkar och flickor betar sig men de är få.

4.2 Kön föreställningar

Resultat av de vanligaste könsföreställningarna hos förskolebarnen där siffran inom parentes visar hur många som angivit samma svar:

Vanligaste förekommande könsföreställningar:

♂ Pojkar ska vara tuffa (6)

♂ Pojkar ska inte leka med dockor (6)

♀ Flickor ska vara fina (6)

Andra könsföreställningar:

♂ Pojkar ska jobba (1)

♂ Pojkar ska stoppa bråk (1)

♂ Pojkar ska vara starka (1)

♂ Pojkar ska vara bråkiga (2)

♂ Pojkar ska inte leka tjejelekar (2)

♀ Flickor ska inte leka med svärd (2)

♀ Flickor ska vara svaga (1)

♀ Flickor ska inte vara riddare (1)

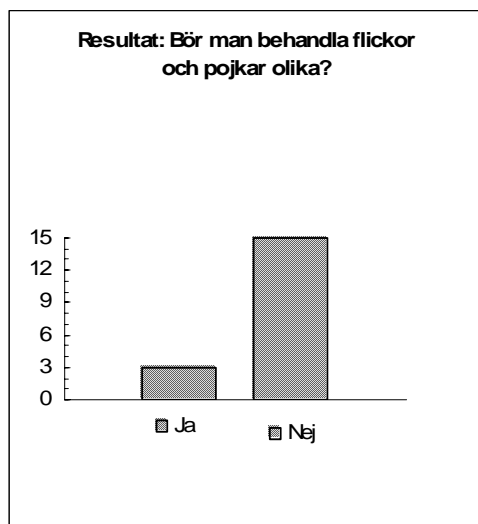
♀ Flickor ska vara duktiga (1)

♀ Mammorna ska sköta sina barn (2)

Av resultatet ovan kan man se många barn är överens om att pojkar ska vara tuffa och inte leka med dockor medan flickorna ska vara fina. Många tycker att pojkar ska vara hårdare i sitt sätt att vara (stoppa bråk, vara riddare, vara tuffa, starka och bråkiga). Flickor bör enligt barnen vara mjukare och vårdande (svaga, fina, sköta sina barn).

4.3 Fritidspedagogen

Resultatet på frågan till fritidspedagogerna om man bör behandla flickor och pojkar olika blev som diagrammet visar kraftigt nej.

De som svarade Nej gav följande förklaring där siffran inom parentes liksom innan visar hur många gånger svaret framkom:

- Man ska behandla alla lika oavsett kön (6)
- Individens är viktigare än kön (4)
- Pojkar och flickor har samma behov och känslor (2)
- Alla har rätt till samma aktiviteter (1)

De som svarade Ja gav följande motivering:

- Det är två olika individer med två olika behov samtidigt skall de båda ges möjlighet att prova på samma saker **(1)**
- Pojkar behöver mer av att klättra, springa, hoppa **(1)**
- Vissa behov gör att man får skilja på dem **(1)**

Av resultaten ovan är det vanligaste svaret på frågan Nej. De flesta förskolepedagoger anser att man ska behandla alla lika oavsett kön och att individen är viktigare än kön. De tycker även att pojkar och flickor har samma behov och känslor och att de har rätt till samma aktivitet.

De förskolepedagoger som har svarat Ja på denna fråga anser att de är två olika individer med olika behov, vissa behov gör att man får skilja dem åt. Pojkar har också mer behov av att röra sig exempelvis klättra, springa och hoppa.

4.4 Förskolebarnet

Här visas resultatet av frågan vad förskolebarn vill bli när de blir stora:

Flickor svarar:

- ♀ Aldrig bli stor för vuxna kan inte leka **(1)**
- ♀ Veterinär **(3)**
- ♀ Prinsessa **(1)**
- ♀ Barnskötare **(1)**
- ♀ Driva en skoaffär **(1)**
- ♀ Frisör- eller - hemma med min bebis lämna på dagis och sen hämta **(1)**

Pojkar svarar:

- ♂ Polis **(2)**
- ♂ Grävare **(1)**
- ♂ Polis **(1)**

♂ Brandman (1)

♂ Forskare (1)

♂ Byggare (1)

Resultatet av frågan visar att flickor vill ha ett arbete som handlar om omhändertagande exempelvis veterinär eller barnskötare medan pojkarna vill vara hjältar och hjälpa människor med grövre jobb exempelvis polis eller brandman.

5. Analys

De könsmonster som verkar vara starkast framträdande i förskolan är framför allt att flickor är lugna och pojkar är mer aktiva och rörliga. Andra klassiska könsmonster som förekom ofta var att pojkar är busigare och bråkigare än flickor. Flickor som det så ofta sägs om dem är mer hjälpsamma än pojkar, detta upplever både pedagoger och barn.

Pojkar och flickors könsroller syns framför allt i lekarna enligt pedagogerna. Flickorna leker affär, konditori och mamma pappa barn medan pojkarna bygger saker, klättrar i träd samt leker tjuv och polis.

Hur ska man då vara som pojke respektive flicka? De könsföreställningar som barnen har är att pojkar skall vara tuffa medan flickor skall vara fina och leka med dockor, som pojkar absolut inte får göra.

Bland barnens framtida yrkesdrömmar ser man en indelning som man kan relatera till könsroller. Flickorna vill ha mer vårdande yrken, vara hemma med barnen och vara prinsessa. Pojkar vill istället vara hjältar och starka genom att svara brandman, polis, grävare och byggare.

Pedagogerna var nästan alla överens om att man inte bör behandla flickor och pojkar annorlunda. Det var dock tre av dem som tyckte att de hade olika behov, framför allt att pojkar behövde röra sig mer. Intressant är här att en del som sade att man inte skall behandla utifrån kön menade ändå att vissa situationer kunde kräva det.

Som jag skrev i bakgrunden är könsföreställningar åsikter som inte är av naturen givna eller bevisade som sanningar. Det tycks ändå upplevas som att pojkar är mer bråkiga, busiga och aktiva medan flickor är lugnare och hjälpsammare. Åsikterna och upplevelserna är inte bevisade, kanske är de inte föreställningar utan könsbeteende som tillhör människans natur. Det hade varit intressant att undersöka närmare.

Källförteckning

LPFÖ 98, Läroplanen för förskolan

Nationalencyklopedin Internet

BILAGOR

Hej!

Jag som har gjort denna enkät heter Hannah och jag går sista året på barn och fritidsprogrammet. Just nu håller jag på med mitt projektarbete och jag skulle vara tacksam om du tog dig tid att besvara följande frågor. Då dina svar är viktiga för min undersökning, var vänlig att svara så sanningsenligt du kan. Självklart är dina svar anonyma.

1. **Kön**

Man

Kvinna

2. **Hur tycker du pojkar är/beter sig jämfört med flickor?**

3. **Hur tycker du flickor är/beter sig jämfört med pojkar?**

4. **Vilka anser du som busigast?**

Pojkar

Flickor

Finns ingen skillnad

5. Vilka anser du som mest bråkiga?

Pojkar

Flickor

Finns ingen skillnad

6. Vilka anser du vara mest olydiga?

Pojkar

Flickor

Finns ingen skillnad

7. Vilka anser du vara mest hjälpsamma?

Pojkar

Flickor

Finns ingen skillnad

8. Anser du att man bör behandla pojkar och flickor olika?

Ja (se 10.1)

Nej (se 10.2)

8.1 Om Ja, varför?

8.2 Om Nej, varför?

Tack för din medverkan!

Intervjufrågor till förskolebarn

1. Pojke eller flicka?
2. Vilka är busigast, pojkar eller flickor?
3. Vilka är mest bråkiga, pojkar eller flickor?
4. Vilka är mest olydiga, pojkar eller flickor?
5. Hur tycker du pojkar är?
6. Hur tycker du flickor är?
7. Hur tycker du pojkar skall vara? Varför?
8. Hur tycker du flickor skall vara? Varför?
9. Vem är mest hjälpsamma, pojkar eller flickor?
10. Vad får flickor göra som inte pojkar får göra? Varför?
11. Vad får pojkar göra som inte flickor får göra? Varför?
12. Vad ska du bli när du blir stor?